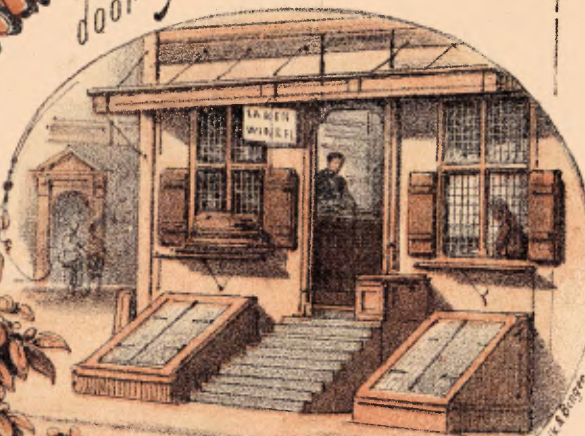

SCILLAREN ELIZABETH.

door A. C. de Zwart.

HARDERWIJK. H. A. BERENDS.

CÉCILIA EN ELIZABETH,

OF

TANTE EN NICHT

tusschen dezelfde kloostermuren.

DOOR

A. C. DE ZWART.

HARDERWIJK

H. A. BERENDS.

I.

In de kloostercel.

„Maar wie ben ik dan toch, zuster Cecilia? Ik bid u, breek dit geheimzinnige zwijgen eens af, al is het maar voor één kwartiertje. Ik smeek u mij te zeggen wie mijne ouders zijn; of ze nog leven dan reeds onder de dooden moeten gerekend worden. Zeg mij hoe ik hier kwam, en hoe lang ik hier blijven moet. Ik ben nu toch geen klein kind meer, zuster Cecilia.” En al nader en nader dringt het jonge meisje, dat ik bij dezen de vrijmoedigheid neem aan mijne lezers voor te stellen, op de oude non aan, die met het hoofd in de hand geleund haar ernstig, ja bijna angstig aankijkt.

„Kind, maak het me niet moeilijk, ik weet het niet,” is het antwoord, dat van tusschen de dunne, bleeke lippen komt, terwijl de spreekster opstaat om de cel te verlaten, teneinde de lastige vraagster te ontkomen.

Ik zeide daar, lezers, dat ik de „vrijmoedigheid” nam, om dit jeugdige meisje aan u voor te stellen, en waarlijk die vrijmoedigheid mag groot heeten; want nog nooit zag een ander oog dan hetgeen onder eene nonnenkap door gluurde, dit aanvallige schepseltje, dat heden haar zestiende verjaardag vieren mag. *Mag*, is dat het rechte woord wel? Zou het niet beter wezen daarvoor „moet” in de plaats te zetten! Is het leven een voorrecht wan-

neer men tusschen sombere kloostermuren levend begraven is, en geen ander gezelschap kent dan dat van oude, stijve, stroeve, achterdochtige en twistzieke nonnen, zooals dit grijze gebouw er een twaalfstal bevat? Stel u voor eene maagd van een bevallig uiterlijk, met kwijnende blauwe oogen en licht blond haar, zeer regelmatige trekken, een fijn besneden mondje en dito neusje, met een hoog voorhoofd, en sprekende wenkbrauwen, wier vingers de bordurnaald niet minder handig dan de klossen op het kantkussen weten te hanteeren; die in het bereiden van allerlei gebak tot versnapering voor de gezonden niet minder kunstig is dan in het kookken van geneesmiddelen voor kranken en zwakken; wier stem alle Gregoriaansche muziekstukken, die onder de zusters bekend zijn, overheerlijk weet te doen klinken; wier oogen alle boeken der kleine kloosterbibliotheek van a tot z hebben doorsnuffeld, en wier eenvoudige kleeding geteekend is met de letters E. G. . . — dan hebt gij ten minste voorshands eenig denkbeeld van onze heldin, die tot veel meer vrengde geroepen is, dan zij zelve thans nog kan vermoeden.

Wat daar buiten gebeurt boezemt ons thans niet het minste belang in; wij hebben ons slechts met het inwendige van dit groote graf vol levende lijken bezig te houden. Alleen wil ik u mededeelen, dat als gij deze cel, waar dit schoone kind aan het borduren is, nittreedt, en dan dien langen gang doorwandelt, vervolgens den steenen trap met hooge en breede treden afstijgt, en u naar de zijde van den tuin begeeft, dan heel in de verte een paar hooge torens zich aan uw oog vertoonen. Die torens behooren aan de Belgische stad Mechelen en het klooster, dat wij geheel ongenood bezoeken, is gewijd aan de Heilige Barbara, die door alle goedgeboovigen in Rome's Kerk,

als trouwe helpster in den laatsten nood wordt aangeroepen

Ook zal het nuttig zijn, dat gij u den tegenwoordigen datum herinnert; wij schrijven heden den eersten van Bloeiimaand 1566.

Terwijl ik u bovenstaande inlichtingen gaf, is de jonge dochter, die heden haren geboortedag viert, van haar borduurraam opgestaan. Zij begeeft zich naar het venster, niet om er door te zien, dat is niet mogelijk; daartoe is het veel te hoog gebouwd. Maar om het met een koord open te trekken teneinde eenige versche lucht te laten binnenstroomen. Wij zien nu ook hare ranke en rijzige gestalte. Had zij daar zelve straks niet van haren 16den geboortedag gesproken; wij zouden haar minstens twintig jaren toetellen.

Overluid bij zich zelve sprekende gaat zij met haastigen tred de kleine cel op en neder, terwijl hare vingers zich zenuwachtig bewegen. Luister wat ze zegt? „Waarom toch mag ik niet weten wie ik ben? Honderd malen heb ik het gevraagd en telkens wordt mij op ontwijkende wijze geantwoord. Zou men bang zijn dat ik dit klooster ontvluchten wil? Maar waarheen zou ik mij zonder geld, zonder kennissen daar buiten in de wereld begeven? En ik vermag immers geene voetstap te zetten zelfs in den tuin niet, of ik word als een gevangene bewaakt en achtervolgd. En dan dat voortdurend zwijgen — juist tegen mij. Hebben de zusters nog eens een gesprek met elkaâr: zoodra ik er bij kom zwijgt men als het graf. Nooit wordt één mijner vragen beantwoord wanneer ik onbegrijpelijkheden vind in hetgeen ik lees of zie. „Kind, gij weet genoeg”, wordt mij dan toegevoegd. „Hoe minder gij weet des te beter. Gij kent uwe plichten jegens God en de Heilige Moederkerk, dat is meer dan genoeg.” Gisteren nog zelf mij de Moeder Abdisse: „Kind, ik wenschte dat ik ook zoo wei-

nig van de buitenwereld wist als gij. Dat zou een groote gerustheid voor mijn geweten wezen." Maar zou dat nu zoo noodlottig voor mij zijn, als ik eens weten mocht wat die G. achter de E van mijn voornaam beteekent en welke vrouw mijne moeder was? Wat weet ik nu op mijn 16de jaar omtrent mijne eigene geschiedenis? Dat ik *Elizabeth* heet en sedert mijn tweede levensjaar hier in het klooster van St. Barbara ben opgevoed. Het is eigenlijk nog een wonder, dat ik weet dat de wereld nog grooter is dan dit klooster. Ze hadden mij eigenlijk ook niet moeten leeren lezen, dan ware ik zoo dom geweest als een dier. Misschien zou ik dan ook gelukkiger zijn! Maar ik leerde lezen van zuster Cecilia en ik kreeg verlof de bibliotheek te doorsnuffelen. De boeken hebben mij ongelukkig gemaakt. Zij spreken van allerlei heilige mannen en vrouwen, die de wereld verlieten, die schoone wereld daarbuiten, om zich evenals hier de zusters in een somber gebouw op te sluiten. Maar die leefden ten minste nog voor een doel. Die deden wonderen van genezing en oefenden weldadigheid uit aan armen en zieken; maar waarvoor leef ik nu hier? — In die boeken staat van de deugd der zelfopoffering. Ik vind ze schoon; maar ik kan ze niet beoefenen; want ik word hier tegen wil en dank gekerkerd gehouden. Ik moet hier blijven ofschoon ik inwendig verstik. „Kind, het is tot uw welzijn,” zoo zegt men, „gij doet er minder zonden om.” Ach, ik heb toch reeds zooveel te biechten, en rust voor mijn geest vind ik toch niet in alle boetedoeningen en gebeden. „’t Zal komen als gij ouder wordt,” zegt zuster Cecilia — Maar zij noch een der andere zusters toont mij het beeld van rust en vrede. Geluk is zeker nergens minder dan hier.”

Moede van de zenuwachtige opwinding, waarin zij ver-

keert, zet de ongelukkige Elizabeth zich weder neder, bedekt het gelaat met beide handen en weent bitter.

O, lezer, meen nooit dat men gelukkig wezen zou, — zonder begeerten of lusten, zonder kommer en zorg, wanneer men in eene stille afzondering al zijne dagen slijten mocht. Geheel afgesloten van de buitenwereld, verre van de verleiding der zondige menschen voelt Elizabeth in zich het vuur der ongerechtigheid branden, en wordt zij verteerd door een onweersstaanbaar verlangen naar het onbekende en voor haar verbodene. Toch is ook ditzelfde verlangen voor haar het middel geworden tot de lessching van den dorst des geestes door het water des levens. Maar wij loopen niet vooruit.

Wij zetten ons bezoek in het klooster voort en komen

II.

In de kamer der abdis.

Waar wij ons nu bevinden? — Dit is geene cel zooals wij straks zagen, toen wij zuster Cecilia met Elizabeth in gesprek vonden. De ramen zijn minder hoog, hier is meer lucht en licht, ook treffen wij meerdere gemakken aan. Daar staat zoo iets wat op eene rustbank lijkt, en de stoelen zijn van lederen zittingen voorzien, terwijl dat bidbankje met het crucifix er boven sierlijk van zwart ebbenhout zijn gesneden. Men noemt het hier ook niet „cel” maar „kamer”. De kamer der abdis is de schoonste uit het geheele klooster, en toch hoe armelijk ziet zij er uit, vergeleken met onze huiselijke woonkamers! Alles is dof geschilderd, alle

vormen zijn stijf en stroef evenals de meesteres van dat vertrek, de gebiedster van het H. Barbara-klooster.

Die oude dame droeg vroeger den titel van gravin en is in allerlei weelde en gemakken opgevoed. Maar zij heeft van al die heerlijkheid afstand gedaan en woont reeds veertig jaren lang tusschen deze sombere muren. Zij doet hier goede werken en meent op deze wijze de zegen des hemels te verdienen en hare onderhoorigen op „het enge pad” voor te gaan.

’t Is aan hare gelaatstrekken te bespeuren, dat ook zij vroeger schoon geweest is; nu heeft de tijd, geholpen door de vele boetedoeningen, diepe groeven in haar voorhoofd geploegd en gaat zij krom gebogen van ouderdom en leed. En toch dit laatste doet zij alleen zich zelve aan!

Daar beweegt zich iemand in den gang. Er wordt aan de deur geklopt, zeer zacht en bescheiden, nauwelijks hoorbaar zelfs. De abdis staat van haar rustbank op en opent zelve. Wie nu binnenkomt hebben wij meer gezien; het is zuster Cecilia.

„Gij hier op dit uur zuster?” vraagt de abdis.

„Vergeef mij, dat ik u kom storen, heilige moeder; maar het is mij onmogelijk langer te wachten. Bovendien moet ik u alleen spreken. De anderen behoeven het niet te weten.” Zoo antwoordt zuster Cecilia, en de gejaagdheid in haar blik en manieren bewijst genoegzaam, dat zij iets zeer gewichtigs op het hart heeft.

„Welke is de zaak, die u verontrust?”

„Heilige moeder, ik wilde, dat gij mij ontsloegt van mijne belofte u nu ongeveer dertien jaren geleden plechtig en hij eede gedaan, ten opzichte van Elizabeth.”

„Wel, zuster Cecilia, zijt gij het nu moede geworden haar op te voeden? Gij deedt het vroeger met zoo groot genoegen. Gij hebt er mij als eene groote gunst om gevraagd, en gij weet zeer wel, dat ik er moeite voor moest doen, om van den bisschop verlof daartoe te bekomen; want aangezien Elizabeth uwe nicht is, zoo vreesde de heilige vader, dat er vleeselijke liefde bij zou komen, die uwe bruidsliefde jegens de kerk benadeelen zou.”

„Het is niet de opvoeding van Elizabeth, die mij zoo hindert, heilige moeder. Integendeel; zij verschaft mij op dit punt veel vreugde: maar wel zou ik willen ontslagen zijn van het *geheim*. Het meisje houdt niet op mij te vragen wie zij is, en wie hare ouders waren, en deze vragen snijden mij door de ziel. Daarenboven vraagt zij nog zoovele dingen, waarop ik geen antwoord kan of mag geven.”

„Zuster Cecilia, gij spreekt als eene der zottinnen, en ik zal mij verplicht zien u boete op te leggen wegens uwe vraag. Weet gij wel, dat gij die belofte eigenlijk niet aan mij hebt gedaan, maar aan de Heilige Moederkerk. Die geheimhouding was noodig voor de kerk en voor het kind en ook . . . voor ons klooster, zooals gij weet.”

„Welnu, Moeder, leg mij boete op, zij zal zoo zwaar niet kunnen zijn als de innerlijke boete van mijn folterend geweten. Reeds dertien jaren lang leed ik eene onbeschrijfelijke zielepijn telkens wanneer ik Elizabeth aanzag en in hare wezenstrekken eene groote gelijkheid met mijn *ongelukkigen* broeder bemerkte, dien ik tegelijk met zijne vrouw kort vóór zijn sterven zag.”

„Noem hem niet *„ongelukkig”*, Cecilia. Noem hem slecht, goddeloos, vermaledijd! Hoe durft gij zóó over een ketter spreken?”

„Omdat ik hem nog lief heb, Moeder Abdis. Ik kan het niet helpen. Dertien jaren lang worstel ik met het denkbeeld, dat Rudolf beter was dan ik. Hij was als kind reeds zoo lief en zachtmoedig; daarbij zoo schrander. Hij leefde eerst recht wanneer hij anderen gelukkig kon maken. Vader zond mij naar dit klooster, omdat de jonge edelman, die naar mijn hand dong, hem niet aangenaam was. Ik heb gehoorzaamd en mij levend begraven. Moge Barbara mijne ziel genadig zijn in den jongsten nood! . . .

„Maar mijn broeder kon ik toch niet vergeten. Ik moest de wereld afzweren met al haar lief en leed; toch bleef mijn broeder mij dierbaar. Ik kreeg eens en brief van hem, waarin hij schreef dat hij zoo gelukkig was door het geloof in Jezus Christus, dien hij uit den Bijbel leerde kennen. Gij hebt zelve dien brief gelezen, moeder”

„En onmiddelijk verbrand!” viel de abdis haar in de reden, terwijl zij nauwelijks hare gewone kalmte kon bewaren. „Cecilia Cecilia! Wat haalt gij u een ongeluk op den hals. Of zou het ketterbloed ook in u zitten?”

„Wel mogelijk, moeder, maar laat mij uitspreken. 't Is mij of ik barsten zal als ik langer zwijg Dien brief konden wij verbanden; maar dat neemt niet weg, dat er niets kwaads in stond. Gij en de priester spreken van kettters, maar wat zijn dat dan voor wezens! Mijn broeder was braaf en de brief was zeer godsdienstig. Men heeft hem te Oudenaarden verbrand. Ik weet het nog of het gisteren eerst gebeurd is. Ik heb hem gezien toen hij in den kerker afscheid nam van zijne vrouw, die ik met verlof van den bisschop was gaan bezoeken om haar over te halen met mij mede naar dit klooster te gaan.”

„Ik weet er alles van, Cecilia; maar toen kwaamt gij mij zelf

zeggen, dat zij niets van ons rustig klooster wilde weten; dat ook zij met ketterij was besmet. Toen wist gij toch wel wat een *ketter* was, niet waar? En dat de vrouw van Rudolf niet beter bevonden is dan hij zelf, bewees immers klaar het heilige gericht; want ook *zij* is met den koorde gerecht. Wat doet gij toch de nagedachtenis der vervloekten weer voor mijn geest te brengen, rampzalige? Is het al niet erg genoeg wat de bisschop mij onlangs mededeelde, dat de brutaliteit der ketters tegenwoordig alle palen te buiten gaat, in Gent en Antwerpen, in Brussel en op vele andere plaatsen uit ons goede land? Ga weg Cecilia, en zwijg of ik zal u met den kap straffen."

"Abdis, ik heb de kap in vroeger jaren dikwijls opgehad en weet hoe smartelijk zij knelt, hoe hoofd en aangezicht gaan gloeien en hoe ik meende krankzinnig te worden van de pijn. Maar nu is mijn huid vereelt en mijn vleesch stroef en stijf geworden. Ach, wat ik van binnen lijd is erger dan dit alles. Ik *moet* spreken. Ook gij hebt schuld, moeder, even zwaar, zoo niet zwaarder dan ik. Hebt gij zelf niet het plan beraamd om mijne schoonzuster bij ons te krijgen, opdat hare rijke bezittingen in ons klooster komen zouden? En toen zij dood was, hebt gij toen niet zelf gezorgd, dat het klein meisje bij ons kwam, en dat haar broertje"

"Cecilia, bij Maria, de Heilige Moeder Gods, verwijder u nu: geen woord meer, of ik laat u opsluiten in de kamer der zelfbeproeving. Gij hebt mij onbepaalde gehoorzaamheid beloofd. Verwijder u onmiddellijk."

Zuster Cecilia buigt het hoofd voorover en verlaat zonder groeten de abdis, haar in niet al te aangename gemoedsgesteldheid achterlatende.

Deze loopt eerst als een gejaagd hert de kamer op en neder, werpt zich daarna op de rustbank en zucht lang en diep. Daarop begeeft zij zich naar haar linnenkist, haalt een schrijfflesse-naartje voor den dag en zet zich aan het schrijven.

III.

In de Kerk.

Het is avond. Zuster Klara, die den post van portierster bekleedt en vele andere verplichtingen op zich heeft genomen, heeft zich naar de kerk begeven om de lichten voor de avond-godsdienstoefening, aan te steken. Met den grooten kaarsenbak loopt zij de kapel rond.

Daar komt Elizabeth aan.

„Kindlief, waar zijn van daag uwe gedachten! Weet gij niet den hoeveelsten wij hebben?”

„Of ik het weet, zuster Klara. Het is de eerste Mei. Dat kan ik best onthouden, want ik verjaar van daag.”

„Dat gij verjaart, kind, is eene beuzeling; waarom zouden wij in een klooster om een verjaardag ons bekommeren! Neen, het is de maand der Heilige maagd Maria. Gij moest voor bloemen gezorgd hebben, hier in de kerk. Dat is u immers opgedragen?”

„O, ja, zuster Klara; maar ik ben den geheelen dag nog niet in den tuin geweest. Ik ben zoo droevig. Gij zoudt zeker ook droevig wezen wezen, wanneer gij in mijne plaats waart.”

„'t Is mogelijk, kind, maar ik heb nu geen tijd tot praten. Ga spoedig naar den tuin en plak wat ge vindt om de H. Maagd te versieren, opdat de abdis uw verzuim niet bemerkte. Gij moogt straks de H. Maagd wel om vergeving vragen, dat gij meer aan uwen verjaardag dan aan den haren hebt gedacht.

Elizabeth gehoorzaamt, en komt weldra weder met een schoot vol bloemen, die zij om den schedel van het Maria-beeld tot een kransje vlecht en verder over het altaar strooit.

Al de lichten zijn aan en zuster Klara wil vertrekken; maar daar bemerkt zij iemand in eenen donkeren hoek der kapel. Zij gaat naar Elizabeth en fluistert haar toe: „Daar ginds in den hoek ligt zuster Cecilia, zij doet zeker boete. Stoor haar niet.”

Pas is echter zuster Klara heengegaan of daar ginds in den hoek hoort Elizabeth een benauwd zuchten en steunen. Niet-tegenstaande de waarschuwing der kosterin gaat zij derwaarts en zegt goedhartig:

„Lieve zuster Cecilia, deert u iets?”

„Kindlief, ik ben benauwd, zeer benauwd. Maar ach! aan mij is niet veel meer gelegen! Ik wil u een verjaarsgeschenk geven, op voorwaarde, dat gij mij belooft, dat nooit iemand het zien zal. Het is een klein boekken, dat uw vader mij gaf; zijn naam staat er vóór in. Ik heb er nooit in durven lezen. Maar uw vader zeide, dat het hem gelukkig heeft gemaakt. Verberg het, als uw leven u lief is, Elizabeth!” Met deze woorden, fluisterend gesproken, geeft zuster Cecilia aan Elizabeth een boekje over, dat deze onmiddelijk in haar zak steekt.

Zij wilde nog wel meer vragen en misschien wilde Cecilia ook nog wel meer zeggen; maar de kloosterbel luidt en reeds komen de nonnen daar aan voor den avonddienst.

Ook Elizabeth zet zich op hare plaats. Het „Ky'rie eléison!” (Heer wees ons genadig) wordt langzaam en slepend gezongen. Daarna de „Ave Maria's” en het „Ora pro nostris” voor al de heiligen.

De dienst duurt een uur, evenals altijd; maar voor Elizabeth is hij slechts ettelijke minuten lang. Begrijpt eens welk een wereld van denkbelden er voor haren vorschenden geest is ontsloten! Een boek van haren vader hoe heerlijk! zijn naam staat er in. Dus zal zij nu te weten komen, wat die G. achter haren voornaam te beduiden heeft! Haar vader was gelukkig door dit boek, maar zij mag het nooit aan iemand laten zien, en zuster Cecilia heeft het nooit durven lezen. Welk eene vermenigvuldiging van raadselen! Zij moet dit bekennen. Echter zij meent: het lezen zal al die raadselen oplossen.

Wie weet wat er in hare ziel omgaat, kan het haar onmogelijk kwalijk nemen, dat zij op heden niet aandachtig wezen kon bij al die plechtige liederen en gebeden. Zij heeft zich zelfs onder het zingen vergist en niet opgemerkt, dat zuster Cecilia haar angstig, en de abdis haar knorrig gezicht een paar malen naar haar toewendden.

Nu alles is afgelopen komt moeder Abdis op haar aan, en zegt: „Kind, wat waart ge van avond afgetrokken onder den dienst en wat hebt ge weinig bloemen op het altaar gestrooid! Ik ben niet over u tevreden.”

Elizabeth wilde zich verontschuldigen maar de abdis legde haar de hand op den mond en verliet de kapel. Zuster Klara kwam nu weder om de lichten uit te doen en Elizabeth verzoekt haar te mogen helpen.

„Wat zijt ge gediensstig van avond!” gromt de grijze non haar toe; maar toch laat zij haar begaan. Als zij zien kon wat wij nu zien dan had zij zeker weinig moeite gehad om de gediensstigheit van het meisje te begrijpen.

Kijk, daar steekt zij een eindje kaars heimelijk in haar zak. Zij heeft plan het heden nacht in hare cel op te branden, om bij dat licht haars vaders boek te onderzoeken.

IV.

In de cel van zuster Cecilia.

Zuster Cecilia ziet bij het avondeten telkens angstig naar de abdis. Zij vermoedt, dat straks, als het brood gegeten is, stellig eene of andere boetedoening op haar zal nederkomen. In die verwachting smaakt haar volstrekt niet wat voor haar gereed staat. Bovendien wordt zij inwendig gefolterd door naberouw en gewetenswroeging.

De abdis doet echter alsof er niets gebeurd is. Er wordt aan tafel weinig gesproken en na de gebeden begeeft ieder der zusters zich naar hare cel.

Wij nemen nu de vrijmoedigheid om zuster Cecilia naar de hare te volgen. Nadat zij hare deur gesloten heeft begeeft zij zich niet te bed. De maan schijnt helder in het vertrekje en zij zet zich bij de kleine tafel neder, terwijl zij hare kleeding een weinig losmaakt, als om lucht te krijgen. Ach, wat kan er al omgaan ook in het hart eener oude vrouw, als zij terug-

ziet op een verbeuzeld leven en dat verre van onbesmet genoemd moet worden, al meent ook de buitenwereld, dat in dat eerwaardige omhulsel eene heilige ziel woont.

Zuster Cecilia laat haar gansche leven nog eens voor den blik harer verbeelding voorbij gaan. Het liefelijke tooneel van hare prilste jeugd is kort; hare huwbare leeftijd mocht glansrijk heeten. Ze had zoo gelukkig kunnen worden, als zij naar 's vaders raad geluisterd had en met dien eerlijken lakenvewer, die alles voor haar over had, in het huwelijk had willen treden. Maar zij leende het oor aan de verleidelijke voorstellen van dien rijken edelman, wiens zondig leven ook voor haar niet was geheim gehouden. Met hem zou ze zeker ongelukkig zijn geworden, zij zag dit nu duidelijk in, Maar waarom had haar vader haar nu juist in dit klooster gedaan? Zou er buiten deze sombere muren niet een ander plekje zijn geweest, waar ze veilig heeten kon . . . „Voorbij is dit alles!” roept de ongelukkige. Voorbij ook de tijd, dat ik meende in een klooster gelukkig en heilig te kunnen zijn of worden. Er is geen vrede en geen troost hier. Elizabeth heeft het ook zoo gevoeld en begrepen en ach! zij is nog zoo jong. Vroeger bewonderde ik die heilige maagden, welke haar leven zoo geheel vrijwillig opofferden aan de kerk, die ons zalig maakt. Ik vond ze beter dan ik zelf ooit kon worden. Ik bewonderde bovenal de abdis van ons gezelschap, omdat zij zoo geheel vrijwillig de glansrijke wereld verliet, uit liefde tot God en de Heilige Moedermaagd. Ik streed tegen mijn vleesch, ik zocht mijn hart te overwinnen en het gelukte mij soms eene overwinning te behalen. Misschien ware ik er nog eenmaal toegekomen, om mij geheel aan God over te geven met lijf en ziel. Maar nu sedert dertien jaren is

het geheel met mij op een dwaalweg gegaan. Toen ik zag hoe wreed de priesters mijn lieven broeder behandelden, dien broeder, die zijne vrouw zoo innig lief had, en haar zoo innig aan de liefde van den Zaligmaker aanbeval, toen hij heenging om verbrand te worden! Hoe treffend sprak die lieve schoonzuster over de groote liefde Gods en den vrede in Jezus bloed! Hoe vurig bad zij voor hare kinderen, dat God hen in zijne hoede nemen mocht. Ik heb nooit zoo iets gehoord. En toen mijn broeder Rudolf mij voor het laatst de hand toestak en mij dat boekje medegaf naar het klooster . . . o, ik weet niet meer wat hij toen zeide; want ik gevoelde geen grond meer onder mijne voeten. Maar mooi was het, innig godsdienstig, geloovig! Neen! ketters kunnen toch zulke slechte menschen niet zijn. Had ik maar eens in dat boek gelezen, wie weet wat het mij nog zou geleerd hebben. Maar ik had er den moed niet toe. Ik had hem beloofd al wat ik kon voor zijne kinderen te doen. Ach! ik had eene kloostergelofte op mij genomen en daarvoor moet iedere andere gelofte immers onderdoen? Ik moest gehoorzamen toen de abdis mij gebood de beide kinderen hier te halen en met dat valsche testament naar de overheid te gaan. Ik moest de erfenis mijns broeders aanvaarden voor ons klooster en dus zijne kinderen laten onterven. Dat was niet recht. Mijne arme schoonzuster is door de Inquisitie gerecht, maar waar hebben zij den kleinen Rudolf gelaten? Moeder Abdis zeide wél, dat dit kind, omdat het van het mannelijk geslacht was, niet in ons klooster mocht worden opgevoed; dat zij het daarom elders besteed had. Maar ik vrees, ik vrees! Ik hoorde den bisschop zeggen, (Rudolf was toen zes jaren oud), dat hij reeds van de ketterij had ingezogen, omdat hij evenals een ketter bidden kon. Dertien jaren lang heb ik het meisje als mijn

eigen kind in alle stilte lief gehad, ofschoon zij niet weten mocht, dat ik haar naastbestaande ben. Maar juist die liefde dringt mij om haar aan dit graf te onttrekken. Blijft ze hier en wordt ze non, dan kan ze hier ook vergrijzen, en verslijten hier een kostelijk leven nutteloos. Vroeger arbeidden wij nog al veel in de stad en in den omtrek aan kranken en armen. Maar sedert die zoogenaamde ketterij in de wereld kwam, houdt men ons meer dan ooit binnen de muren. De altaarkleeden, de priesterrokken, de waskaarsen, welke wij hier fabricceeren zijn schoon genoeg, en onze geneesmiddelen zijn niet te verachten, maar wat baat dit alles voor onze gebroken harten? Daar hebt gij zuster Klara. Men kan het haar aanzien hoe ongelukkig zij is! Zij was altijd de gehoorzaamste en vroomste van allen, en toch is zij niet tot vrede gekomen. Onlangs zeide zij nog: „Moge de Heilige Barbara mij in mijn laatsten nood vrede geven. Vóór die stonde wacht ik ze niet. Nu is zij reeds zeventig jaar oud en leefde van hare jeugd af in dit klooster.

Maar laat ik mij met mij zelven alleen bezighouden. Ik zal mijn eigen pak dragen. Och, het is voor mij nu te laat om nog waarlijk vroom te worden. Een verbeuzeld en verzondigd leven, en nu een beschuldigend geweten, in den ouderdom. Ik tel ook reeds 63 levensjaren. Al wat ik deed in dit klooster baat mij niet; want ik deed het eerst gedwongen en later met eene misdaad op het geweten, die nooit gebiecht en vergeven is. Maar waarom nu nog niet gebiecht wat mij foltert? Daartoe behoef ik de toestemming der abdis, want haar kwaad komt mede aan het licht. . .”

Eenigen tijd zit zij stil als in den gebede, en nu verheft zij zich terwijl de maan schuifl gaat om nog een paar uren rust te nemen.

Rust . . . ja, als zij die vinden kon. Wie geen vrede heeft kan ook niet rusten.

Later heeft zij meêgedeeld wat verder in dien nacht hare ziel folterde. In hare sluimering kwam de schim haars broeders haar verwijtingen doen, en de moeder stond voor haar bed om de beide kinderen van haar terug te vragen. Dan zag zij weder Elizabeth, die haar op dreigenden toon om haar vaderlijk erfdeel vroeg. In den morgen had zij spijt, dat zij dat boekje aan hare nicht had gegeven. Het kon ook haar nog wel eens op het schavot brengen, meende zij. Maar haar besluit stond nu toch vast om alles aan den bisschop te biechten, om het even of de abdis het goedkeurde ja dan neen.

Met dit voornemen begeeft zij zich weder naar de abdis, die nog te bed ligt.

„Moeder!” roept ze, „ik kan niet rusten, ik moetal wat ik op mijn hart heb den bisschop biechten, er kome van wat wil. Gij moet mij van mijne gelofte ontslaan. Ik wil alles zeggen en u niet meer dan noodig is bezwaren. Maar wat baten mij al mijne boetedoeningen en gebeden als ik sterf met onverzoonde schuld op het geweten?”

„Ga naar uwe cel Cecilia,” aldus antwoordt de abdis. „Ik heb reeds over u aan den bisschop geschreven. Gij zult hem weldra spreken.”

In het paleis van den Bisschop.

Hier ziet het er nog heel wat anders uit dan in de kamer der abdis. Niemand zou meenen bij iemand anders dan een machtig vorst te komen, als hij dit prachtige huis binnentreedt. Geen wonder, lezer, een bisschop is een groot heer in dezen tijd. Zijn hofstoet evenaart die der Prinsen. Ziet dat tal van bedienden, die prachtige meubelen, die rijke kamers, marmere gangen en sierlijk geteeldhouwde trappen!

De Eerwaardige bisschop zit in een grooten armstoel in wijde kussens, waarop zijne wapens geborduurd zijn. Wellicht zijn deze laatste wel een geschenk van de vrome zusters der H. Barbara. Een bediende in liverij komt binnen en biedt Zijne Eerwaardigheid, op een zilveren schenkblad, in een kristallen roemer met zilveren voetstuk, fonkelenden wijn aan. Men zou meenen, dat deze kerkvoogd het ten minste zeer op zijn gemak had in deze omgeving. Maar ziet hem eens in het gelaat. Hij schuift het fluweelen hoofddekseel, dat zijn naakten kruin bedekt, onrustig heen en weder en frons telkens het gerimpelde voorhoofd als in groote spanning.

't Is voor de geestelijken een moeilijke tijd. Zij schijnen hunne beste dagen achter den rug te hebben. Sedert dat in 1554 op de markt te Brussel de eerste martelaren, Voës en Esch voor de *nijë leere* werden verbrand, zijn er reeds heel wat zielen op deze en dergelijke wijze naar de andere wereld geholpen, en Ro-

ne's dappere Inquisiteurs hadden met alle recht kunnen meenen, dat al die vrijmoedige monden nu wel voor altijd waren gestopt. Het tegendeel was evenwel gebleken. Ze waren zeker nog niet waakzaam genoeg te werk gegaan. De ketters kwamen op als onkruid op den akker. Het bloed der martelaren bewees zich het zaad der kerke. En in den laatsten tijd was de brutaliteit dezer mannen toegenomen. De landvoogdesse was zeer toegevend, en ziet wat nu gebeurde! In de oude stad Gent hadden die ketters niet geschroomd de gevangenen open te breken en de gevangenen der Inquisitie op vrije voeten te stellen. Daarbij werd de toon, waarop de ketters spraken, telkens dreigender. Men verstaat het dus licht, dat ook deze bisschop bij lange na niet over den gang der zaken tevreden is.

Over deze dingen nu breekt hij zich het hoofd, en om deze reden fronsht hij het voorhoofd zoo.

Nadat de dienaar, die den wijn binnenbracht, is heengegaan, volgt er eene plechtige stilte en de geestelijke vleit zich achterover in den armstoel. Hij schijnt lust te hebben tot overpeinzing, daarom gaf hij ook aan zijn dienaar last niemand bij hem te laten. Niettegenstaande dit bevel wordt spoedig daarop aan de deur geklopt en treedt de dienaar weder binnen.

„Een briefje van de Abdisse uit het St. Barbara-klooster,” bericht de knecht.

Met eene onwillige hoofdbuiging neemt de bisschop het aan. Wat zou het nu weer wezen? Die oude Abdis heeft zoovele noten op haren zang! Hoe ouder ze wordt hoe lastiger. Vroeger, toen zij nog jong en schoon was, en zoo belangeloos de wereld verliet, had zij gemeend, dat haar goed voorbeeld zeer velen opwekken zou om even zoo te doen. Zij had gemeend, dat haar

klooster het rijkste en voornaamste worden zou van geheel Brabant. Zij had verwacht dat de adellijke jonkvrouwen het zich tot eene eere zouden rekenen om den sluier aan te nemen in een klooster, aan welks hoofd een gravinstond, en dat ieder harer eenen aanzienlijken bruidschat zoude medebrengen. Maar dit was haar wel wat tegengevallen. Het zusterental ging nooit de 24 te boven en er kwamen meerdere poortersdochteren dan freules. Nu waren er nog een twaalfstal over, maar dat schenen dan ook wel de laatsten te zullen zijn, omdat sedert 1556 niemand zich meer had aangemeld om den sluier van St. Barbara te dragen. De goede Abdis was dus ook al teleurgesteld, en had haar levensdoel gemist. Zij had gemeend uit enkel vroomheid en opofferende liefde in het klooster te gaan: maar langzamerhand kon zij het toch zichzelve niet ontveinzen, dat er eierzucht en eigengerechtigheid in haar hart was gebleven, wellicht nog meer dan in de wereld, het geval ware geweest.

Intusschen had zij het den bisschop lastig genoeg gemaakt. Hij was het, die haar tot dit vrome besluit opgewekt, en haar veel schoons voorgespiegeld had. Daarom, kwam zij hem telkens kwellen en wilde, dat hij haar klooster bevolken zou met vele en adellijke jonkvrouwen. In de laatste jaren gaf zij evenwel den moed op, en de laatste geschiedenis van dien aard had plaats gehad toen Elizabeth in het klooster was gekomen. Eerst had men de schoonzuster van Cecilia tot non willen maken. Zij was wel niet van adel, maar zeer rijk door den lakenhandel beide van vader en echtgenoot. Maar toen het bleek, dat ook de vrouw van Rudolf Gramont eene besliste ketterin was, moest zij sterven, en stelde de abdis zich met hare bezittingen tevreden. Om deze machtig te worden moest er wel iets, dat recht was, krom gemaakt wor-

den; maar daartoe bezat zij moeds genoeg. Immers het was in het belang der kerk en zij nam de opvoeding van het dochtertje op zich, terwijl de bisschop voor het broertje zorgen zou. Dit was tevens een nieuw idee voor haar en eene nieuwe afwisseling in de eenzaamheid en eentoonigheid van het kloosterleven. Ook kon dit voorbeeld navolging vinden. Men zou het klooster van St. Barbara gaan gebruiken als eene opvoedings- en bewaarplaats voor kinderen van rijke ketters. Daarbij zoude roem dezer inrichting stijgen en, als in de oude dagen, zou er wêer met lof en liefde van de grafelijke abdisse worden gesproken. Maar ook dit viel tegen, het bleef bij die ééne pupil en nu had de oude dame al hare hersenschimmen opgegeven, en schikte zij zich in haar lot, hopende *dit* ten minste verdiend te hebben, dat de heilige Barbara zich harer ontfermde in den laatsten nood en zij in vrede sterven kunne

Maar keeren wij tot den bisschop terug. Hij heeft intusschen het briefje gelezen en legt het voor zich neder. Wij kunnen het niet inzien, maar uit hetgeen de eerwaardige vader zegt, zal ons toch wel duidelijk worden wat het inhoudt.

„Die arme abdisse! wat raakt ze in het nauw! Maar wie zou nu ooit gedacht hebben dat in dat Barbaraklooster ook al ketterij schuilt. Ik meende, dat geen van die oude vrouwen zich om de *nijë leer* bekommeren zouden. Welzoo, zuster Cecilia! hebt gij bezwaren! Welzoo, zit u dat in het bloed! En zou dat jonge meisje denzelfden weg opgaan van dien kwaden bengel, die zoo mooi ketterisch bidden kon. Wat baten ons nu alle voorbehoedmiddelen? Dertien jaren lang van de wereld afgezonderd, onder vrome zusters en toch niet van ketterij gezuiverd! Misschien kon zij ook zoo mooi op zijn ketterisch bidden als haar broertje.

't Spijt me waarlijk dat die deugniet me nu ontloopen is
Maar wat is dat?"

Weder wordt op de deur geklopt en wel zeer hevig.

"Wat is er?" roept de bisschop.

De knecht bericht, dat vier personen, die hunnen naam niet willen noemen, den Heiligen Vader begeeren te spreken. 't Zijn spionnen van de heilige Inquisitie. Natuurlijk staat voor *deze* de deur open bij den bisschop.

"Welk bericht, vrienden?" zegt hij nadat zij zijn gezeten.

"Wij komen u tijding brengen van den jongen Rudolf, Monseigneur. Hij was u ontsnapt en naar Gent gevloeden. Daar is hij evenwel weder gevat, en omdat de Heilige vaders wisten, dat uwe Eerwaardigheid reeds zoovele vergeefsche pogingen hadt in het werk gesteld, om hem terecht te brengen, zoo hebben zij slechts korte wetten met hem gemaakt en hem tot den vuurdood veroordeeld."

De bisschop schudt het hoofd, maar geeft geen antwoord. De verhaler gaat voort: "De Heilige vaders meenden in dezen u van eene groote zorg te ontslaan. Maar het is hen tegengevallen."

"Hoe zoo?" vraagt de bisschop.

"Wel, op den dag der terechtstelling is alles in verwarring geraakt. Het kettersche gepeupel heeft de touwen losgemaakt, waarmede de veroordeelden aan de paal waren gebonden, het vuur uitgebluscht en toen ging het met gansche scharen op de gevangenis los. Heeft uwe eerwaardigheid er nog niets van vernomen?"

"Ja, ik vernam er iets van, maar wist niet, dat Rudolf onder die ontvluchten was."

"Nu laat de heer Ruwaard Tapper u vragen of gij goed vindt

dat wij den jongeling in Holland vervolgen. Wij weten niet juist, waar hij zich ophoudt; maar met eenige moeite en eenig geld zal ons dit wel gelukken!"

"Waarom laat de eerwaarde Inquisiteur dat *mij* vragen?"

"Omdat uwe eerwaardigheid in der tijd de bezittingen van Gramont onder u hebt gehouden. Daar de jongeling veroordeeld is vervallen ze nu volgens tegenwoordig recht half aan de Kerk en half aan den Staat. De eerwaarde Heeren zullen het u niet lastig maken, ofschoon zij recht hebben alles op te eischen; maar zij houden zich overtuigd, dat uwe Eerwaardigheid het niet onder u zult laten Gij verstaat ons wel?"

De oude bisschop schudt weder met het hoofd. Het is hem niet helder wat te doen. Hij had ook volstrekt niet vermoed, dat men in den ketterjacht ook bij hem nog om geld zou komen. Na eenige oogenblikken op antwoord gewacht te hebben zegt één van het viertal, die tot nog toe gezwegen heeft, en er zeer onbeschaafd uitziet:

"Kom aan mannen, wij gaan weêr heen. Wij hadden kunnen hopen, dat in een tijd, als wij beleven, waarin de kettters, als onze Lieve Vrouw het niet verhoedt, spoedig de baas zullen wezen, deze bisschop ons, getrouwe helpers en vrienden, beter cntvangen zou. Maar het schijnt wel, dat ook hier reeds ketterliefde onder het gras schuilt. Het speet hem, dat Rudolf verbrand zou geworden zijn en nu wil hij maar liefst, dat die vermaledijde ketter in Holland ontkomt."

Door deze taal wordt de bisschop opgeschrikt. Hij had ook vergeten met wie hij te doen had. Dadelijk roept hij zijne bedienden en laat die vier mannen een goed maal en besten wijn voorzetten. Intusschen bedenkt hij welk antwoord aan Ruwaard

Tapper te zenden. Hij heeft er eindelijk een gereed. Maar als de mannen diep in den nacht weer heengaan hebben zij zooveel van zijnen kostelijken wijn gedronken, dat zij waarschijnlijk vergeten zijn met welke boodschap zij kwamen. Zij vragen om geen antwoord en loopen luid lachende, en tierende, het bisschoppelijk paleis uit.

Ook wij verlaten het nu.

VI.

In 's Vaders boek verdiept.

Terwijl de oude bisschop den brief der abdis las en de vier spionnen onthaalde, en zuster Cecilia in haar cel zat te overpeinzen al wat daar achterlag, heeft Elisabeth zich haastig ontkleed en zich te bed begeven, terwijl het eindje waskaars op hare tafel brandt. Zij heeft deze voorzorg genomen om ongestoord in haar vaders boek te kunnen lezen. Mocht zij iemand in den gang vernemen dan kon zij onmiddelijk het licht uitblazen.

Met bevende handen opent zij het boek. Ja, daar vóór in staat de naam. Hij begint met eene G.—Gramont heette haar vader, en dus ook Gramont heet zij. Welk een lief boekken is dit! Waarom toch zou zuster Cecilia het nooit durven lezen? Waarom vermaande zij mij het verborgen te houden. Wanneer het een slecht boek was zou zuster Cecilia het mij toch niet hebben gegeven! En hoe komt zij er aan? Zij moet er toch

meer van weten. Waarom deelt zij mij zulks niet mede? Daarvoor moet toch wel een gewichtige rede bestaan! Morgen zal ik haar meer vragen. Nu zij eenmaal een antwoord gaf zal ze zeker meer vertellen. Intusschen wil ik nu lezen wat dit dierbare gedachtenisje van mijn vader bevat. Het heeft mijn vader gelukkig gemaakt, o kon het *ook mij* eens gelukkig maken! Gaf het eens antwoord op alle vragen, die ik aan zuster Cecilia te vergeefs doe op al de vragen, die op den bodem van mijn hart liggen, en die ik aan niemand durf voorleggen!

Zij leest den titel :

„Het Heilige Evangelie naar de beschrijving van St. Johannes, getrouwlijk overgezet door Desiderius Erasmus te Bazel.

St. Johannes, de apostel, heeft dit boek beschreven, en hij was de liefste apostel van Jezus, de trouwe verzorgster van de Heilige Maagd tot aan hare hemelvaart toe. Dit moet een voortreffelijk boek zijn!”

Zij begint te lezen: „In den beginne was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was God.”

„O,” roept Elizabeth bijna luide uit: „Dit is het Evangelie tegen den donder.”

Om dien uitroep te verstaan moet de goedgunstige lezer weten, dat de Katholieken het eerste gedeelte van Johannes I lezen wanneer het omweert, als eene soort van voorbehoedsmiddel. Wellicht heeft het ook in de bedoeling der geestelijkheid gelegen door deze bijbelplaats hunne leeken opmerkzaam te maken op den donder als de *stemme* Gods. Voor Elizabeth waren dus deze woorden oude bekenden. Zij trof meer oude kennissen aan. De roomsche kerk heeft enkele geschiedenissen uit de Evangelien voor iederen kerkdag tot lezing en bespreking bepaald. Men noemt

dit het Evangelie van den dag. Verscheidene wonderverhalen en lijdensgeschiedenissen van Jezus, die zij vroeger gelezen had, ja zelfs van buiten kende, vond zij daarin weder. Dit alles versterkte haar vertrouwen in 's Vaders boek bijzonder. Zij las dus van voren tot achteren hoofdstuk, na hoofdstuk, en hare gedachten bepaalden zich hoe langer hoe meer bij den Zaligmaker zelve, wiens geschiedenis zij nooit zoo uitvoerig en eenvoudig achter elkander had gelezen. Vooral trof haar het derde hoofdstuk, waarin het gesprek des Heeren met Nicodemus wordt verhaald, en toen het 4e, waarin over het water des levens wordt gehandeld bij de ontmoeting des Heeren met de Samaritaansche. Het 5e hoofdstuk bracht haar in het badwater bij de Schaapspoort; zij verheugde zich met den genezene, die het bed mocht dragen, waarop hij 38 jaren lang gelegen had. Zij ergerde zich aan de farizeën, die den lieven Heiland hard vielen over deze liefdedaad op den sabbath. De spijziging der vijf duizend, de storm op de zee van Tiberias, waarop Jezus wandelde, volgde nu. Zij bleef in het 7e hoofdstuk steken. Juist toen zij las: „Die in Mij geloof, gelijkerwijs de Schrift zegt: stroomen des levens zullen uit zijn binnenste vlieten. En dit zeide Hij van den Geest, denwelken ontvangen zouden, die in Hem gelooven” daar ging haar licht uit, en zij vermocht niet één letter meer te lezen.

Maar nu hoorde zij ook geritsel op den gang, waarop de cellen uitkomen. Dit maakte haar bezorgd, dat iemand haar mocht hebben bespied; want het was in het klooster verboden licht op de cellen te hebben. Zij had daarbij vergeten het sleutelgat der deur toe te stoppen. Angstig luisterde het meisje nog eenige minuten, en daar het stil bleef nam zij alleen de voorzorg het

boekje op haar borst te verbergen en vleide zich ter ruste neder. Aan slapen viel echter niet te denken. Daartoe ging er te veel in haar hart om. Zij gevoelde er reeds iets van, dat de woorden uit dit boek levenwekkende kracht hadden. Zij begreep nu reeds iets van de woorden haars vaders, dat dit boek hem gelukkig had gemaakt.

Maar daar rezen ook vragen op. Die tegenstand, welke Jezus van de Joodsche leeraren ondervond, had haar zoo bijzonder geërgerd. En die mannen kenden toch de wet; zij verwachtten toch den Messias en waren leeraren des volks, waaronder zoovele profeten hadden geleefd en geleerd. Ja, daar kwam ook iets in haar op, dat naar wantrouwen geleek, in de priesters harer kerk. Waarom toch moest dit kostelijke boek van den heiligen Johannes zoo zorgvuldig worden weggestopt? Waarom zou het haar het leven kunnen kosten, als men het bij haar vond! Dit had immers zuster Cecilia gezegd!

Maar ook deze gedachten werden door anderen verdrongen, en eindelijk klonk in haar gemoed dit ééne woord als een nagalm van al wat zij las: „Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Jezus Christus, dien Hij gezonden heeft.” Niets anders dan dat, peinsde zij. En dan geen boete, geen biecht, geen goede werken! En weder ging haar door de ziel al wat zij las van dat geloof in Christus, tot zij eindelijk insluimerde, biddende om den Heiligen Geest, die ontvangen zouden degenen, die in Hem gelooven.

Het is pikdonker in het klooster en ook in Elizabeths cel. Men hoort niets anders dan hare ademhaling. Daar wordt hare deur zeer zacht en behoedzaam geopend en eene ijskoude hand legt zich op haar voorhoofd.

Het meisje schrikt op en wil schreeuwen, maar eene an-

dere koude hand wordt op haren mond gelegd, terwijl eene bevende stem haar in het oor fluistert: „Houdt u stil, Elizabeth, ik ben het, zuster Klara. Ik heb hier den ganschen nacht aan uwe deur gestaan om u te bespieden. De abdis heeft mij dit bevolen. Zij heeft gezien, dat gij zeer afgetrokken waart in de kerk, en dat gij iets in uw zak hadt, dat wel een boek geleek te wezen. Nu moet ik u bespieden en aan de abdis gaan zeggen wat ik zag. Ach! ik heb zooveel medelijden met u, want gij zijt nog veel te jong en te schoon om zoo droevig te sterven als al de ketters.”

Elizabeth lag te rillen als een populierblad. Zij meende eerst, dat zij zoo akelig droomde; maar zij bezon zich dra en sprak: „Lieve zuster Klara, welk kwaad steekt er toch in het lezen van dit boek? Het is van den Heiligen Johannes en het begint met het Evangelie tegen den donder. Er staat veel schoons van Jezus in. Het is alles over Ons Heer, van voren tot achteren.”

„Geef het mij, kind, dan zal ik het verbranden en, om u te redden, zeggen, dat ik van nacht hier niets gezien heb.”

„Het u geven, zuster Klara? O, ik bid u vraag mij dat niet; want ik geef het nooit weêr af.”

„Ziet ge wel, Elizabeth, dat het een slecht boek is. Gij hebt het nog maar zoo kort. Ik heb het wel bemerkt, dat gij het gisteren avond van zuster Cecilia hebt gekregen. Gij beiden dacht, dat ik weg was: maar dat was mis, ik zag alles. In dien korten tijd heeft dat boek u drie verkeerdheden laten doen. Luister maar: het heeft gemaakt, dat u alle aandacht ontbrak bij de godsdienstoefening; het heeft u tot eene diefegge gemaakt van de heilige waskaarsen uit de kerk, en ten derde heeft het u de kloosterregels doen overtreden; want gij

weet wel, dat er geen licht in eene cel mag worden ontstoken. En nu is bovendien uwe ziel reeds zóó bevlekt met ketterij, dat gij het boek niet meer missen kunt. Maar zuster Cecilia is nog schuldiger dan gij. Zij had niet zoo dwaas moeten wezen om u zulk een gevaarlijk verjaarsgeschenk te geven. Wat deed zij met dit vod, en hoe komt zij er aan? Maar dat is hare zaak. Ik ga nu heen en heb u alles gezegd: wilt gij mij dat prul geven, opdat ik het verbranden kan dan zal ik alles zwijgen, en zoo niet dan moet ik naar de abdis."

Wat moet het arme kind doen? Den schat weer afgeven, dien zij zoo kort in haar bezit had. En het is zulk een mooi boek.

"Zuster Klara," zegt zij na eene hevige worsteling met zich zelve, "ik zal u het boek afstaan op ééne voorwaarde. Gij moet het eerst lezen of gij het niet mooi vindt. Is het inderdaad slecht, verbrand het dan, en zoo niet dan geeft gij het mij weder."

"Welnu," antwoordt Klara, "ik zal zoo doen als gij zegt. Geef op het ding. Ik ben verstijfd van koude; ik ben er zeker van, dat het dezen nacht vriest. Ga nu maar gerust slapen. Nu zal de abdis niets weten, dat zweer ik bij de Heilige Barbara!"

"En zweert gij ook, dat gij het boek eerst lezen zult eer gij het verbrandt?"

"Ja, ja, nu wel te rusten," en zij vertrekt.

Om eerlijk te zijn moet ik zeggen, dat zuster Klara op dit oogenblik niet veel plan had om het boek te lezen. Zij was bang voor dat kettische ding. Maar zij overwon deze vrees door

nieuwsgierigheid geprikkeld, en toen bemerkte zij dat Elizabeth de waarheid had gezegd. Het was een goed boek van den heiligen Apostel Johannes. Reeds twee dagen later gaf zij het daarom terug. Zij had aan de abdis gezegd, dat alles in orde was.

Elizabeth genoot intusschen van den maneschijn om haren dierbaren schat te onderzoeken, en dit onderzoek droeg rijke vruchten, zoo als wij weldra zullen vernemen.

Thans moeten wij eenige weken overslaan, waarin in het Barbara-klooster voor het oog van den oppervlakkigen toeschouwer niets bijzonders voorviel, dan alleen eene hevige ziekte van zuster Cecilia. Waar deze ziekte mede eindigde zal ons ook duidelijk worden, wanneer ik nu mijne lezers in de helft der Augustusmaand vergezel naar

VII.

Het sterfbed van zuster Cecilia.

Daar ligt ze neder, de oude Cecilia, zij ziet er waarlijk uit alsof ze reeds gestorven is. Als hare ademhaling stekt heeft ze inderdaad niets meer te veranderen. Wat heeft haar in een paar maanden zoo schrikkelijk doen vervallen?

Ik wil het u in korte trekken schetsen. Daags na den brief der abdis aan den bisschop heeft zij het gevraagde onderhoud met hem gehad. Zij heeft hem gebiecht wat zij op het hart

had en hij heeft haar absolutie gegeven in den naam van den Almachtigen God. Maar tegelijk heeft hij haar boetedoeningen opgelegd wegens hare liefde tot een ketterschen broeder; deze liefde noemde hij reeds een beginsel van ketterij. Welke boete zij daarvoor moet doen heeft hij niet bepaald: de abdis zal het haar wel zeggen. Ook heeft zij hem zoo lang gevraagd en gebeden om haar toch te zeggen wat er van den kleinen Rudolf geworden is, tot hij haar ook in dit opzicht heeft gerustgesteld. „Hij is dood voor de kerk en voor den hemel,” zei hij; „maar den brandstapel ontkwam de jeugdige ketter. Hij is naar Holland gevlucht.”

Daarop heeft de abdis gezegd, dat de kamer der zelfbeproevingen de beste boete was, welke aan Cecilia kon worden opgelegd. Die kamer was een jammerlijk vertrek, waar allerlei kastijdingsmiddelen en foltertuingen gereed lagen. Wij willen onze lezers de beschrijving daarvan sparen. Cecilia leed er drie dagen lang zooveel, dat haar oud lichaam niet in staat was deze zelfbeproeving langer dan drie maanden te overleven. Toen zij in hare cel mocht wederkeeren werd zij door eene hevige longteering aangetast, die haar vele smarten deed lijden; maar al deze lichaamspijn folterde haar niet zoozeer als het gevoel, dat haar binnenste samenkneep. Zij moest weldra voor haar eeuwigen Rechter verschijnen en zij miste den vrede met God. Zij vreesde voor den dood en de eeuwige verdoemenis. Wel had de bisschop haar absolutie verleend en had zij de boete, die haar opgelegd, was doorgestaan; maar dit alles stelde haar ontwaakt geweten niet gerust. Zij schatte zich voor de eeuwigheid verloren, en dit deed haar het koude zweet van het voorhoofd parelen.

De oude nonnen, die haar moesten oppassen, waren niet zeer ingenomen met die taak. Immers ook zij misten den inwendigen vrede, die ons met het sterven verzoent. Zij waren niet gaarne aan den dood herinnerd, en daarom stonden zij met dankbare blijdschap aan de jeugdige Elizabeth haar verzoek toe, toen deze haar kwam vragen de zieke zuster te mogen verzorgen.

Het meisje kweet zich van die taak met teedere oplettendheid, en paste Cecilia op, alsof zij hare eigene moeder geweest was.

Ook kon zij het niet laten de oude non met het ééne noodige bekend te maken. Hoe dit in zijn werk ging zullen wij vernemen.

Op zekeren nacht, toen de zieke niet slapen kon en Elizabeth bij haar waakte, kermde zuster Cecilia: „O, die dood, die dood! O, die eeuwigheid! die eeuwigheid!”

Het meisje zeide op plechtigen toon: „Uwe harten worden niet ontroerd; gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij. In het huis mijns vaders zijn vele woningen en Ik ga henen om u plaats te bereiden. En als ik zal hengegaan zijn en u plaats bereid zal hebben, dan kom ik weder tot u, en Ik zal u tot Mij nemen, opdat ook gij zijn moogt waar Ik ben.”

Zuster Cecilia zette groote oogen op, streek zich met de ontvleeschte hand over het rimpelige voorhoofd, even als iemand, die zich iets herinnert, en vroeg toen:

„Kind, hoe komt gij aan die schoone woorden? Ik heb ze meer gehoord. Zeg ze nog eens.”

Elizabeth gehoorzaamde, en terwijl zij die woorden herhaalde, knikte de kranke veel beteekenend.

„Nu weet ik het,” sprak zij. Hij zeide die schoone woorden tot afscheid aan mijne aan zijne vrouw. O, staan ze in dat boekken, lieve kind?”

„Ja, zuster, dáár staat het in.”

„Maar dat is voor mij niet. Ik ga niet naar die woningen in het Vaderhuis. Daartoe ben ik veel te slecht. Welke Heilige sprak zoo?”

„Jezus zelf, zuster Cecilia. Hij sprak die woorden tot zijne discipelen toen Hij ging lijden. Wil ik het u eens voorlezen?” En zonder antwoord af te wachten nam zij haar Evangelie van Johannes en las het 14e hoofdstuk van het begin tot het einde.

Die woorden klonken de oude non als eene schoone muziek, maar die zij niet konde medezingen. „Ach,” kermde zij, „dat ik zoo gezondigd heb! Zou er voor mij nog kans op den hemel zijn. Neen! dat is niet mogelijk.”

Elizabeth antwoordde niet; maar las Joh. 8 over de wedergeboorte en toen ook Joh. 10 over den goeden Herder.

Het was misschien wat veel op eenmaal, want de oude vrouw, die zoo geheel onkundig in den Bijbel was, kon al deze hemelsche spijze niet ten volle genieten. Maar het deed haar toch goed. De woorden van Jezus balsemende liefde vielen als oliedroppelen in de wonden van haar van één gereten hart.

Zij weende, maar het waren tranen van berouw en van verlangen naar Jezus schuldvergiffenis. Elizabeth gevoelde instinktmatig, dat het beter was zuster Cecilia nu maar alleen te laten, en zocht voor het overige van den nacht hare eigene slaapstede op.

In den morgen verhaalde de kranke haar, dat zij zoo aangenaam had gedroomd. Zij had Jezus gezien te midden zijner

schapen. Hij weidde ze zoo zacht en teeder, en ook zij was een schaaap; maar niet bij de kudde. Ze stond in een drooge sloot aan den weg, en was zoo in den modder en tussehen de struiken verward, dat zij met alle inspanning van kracht niet bij dien goeden Herder vermocht te komen. Toen was Hij-zelf op haar toe komen loopen en had haar toegesproken: „Uw harte worde niet ontroerd, gij gelooft in God, geloof ook in Mij.” En daarop was het haar zoo wèl om het hart geworden. Nu durfde zij ook gelooven dat Jezus haar niet zou verstooten; want nooit te voren had zij zulk een liefelijken droom gehad.

Elizabeth vond den droom ook zeer mooi. Zij had in de geschiedenis van Jozef en die van vader Jacob ook van zooveel betekenismolle droomen gelezen, dat zij niet twijfelde of de goede God had aan de oude non dit heerlijke nachtgezicht toegezonden.

Zij wilde nu weder verder lezen de geschiedenis van de opwekking van Lazarus; maar zuster Cecilia zeide: „Als het u belieft, och! lees dan nog eens *van het Vaderhuis en de vele woningen*. Dat hoor ik zoo graag. Die woorden zijn mij nog bijgebleven van voor dertien jaren toen hij afscheid nam van zijne vrouw. Ook moet er nog iets in staan van „eene kleinen tijd, en gij zult mij zien; ik ga heen tot mijn Vader.” Dat herinner ik mij ook nog uit die ontmoeting. Hij wilde daarmede zeggen, dat hij en zijne vrouw weldra weder vereenigd zouden wezen! Elizabeth, hij geloofde aan geen vagevuur; daar was niets van in den Bijbel te vinden, zei hij. Hij wist zeker, dat hij regelrecht tot God zou gaan.”

„Maar, goede zuster Cecilia, over wien spreekt ge toch? Wie was die „hij?”

„'t Is waar; kindlief, ik was zoo druk met mij zelven bezig, dat ik heel niet aan u dacht. Neen, gij weet het nog niet. Maar ik zal u nu alles zeggen eer ik deze wereld verlaat en moge Jezus mij genadig zijn!”

Na een hevige hoestbui en veel benauwdheid ging zij voort:

„Die man, welke zulke dierbare woorden tot zijne vrouw sprak, was uw vader, Elizabeth; en hij was mijn broeder Rudolf, dien ik altijd met mijn geheele hart heb lief gehad. Voor dertien jaren werd mij gezegd, dat hij een ketter was geworden. Ik verschrikte toen hevig; want, ik had altijd gehoord, dat de kettters duivelskinderen waren, voor wie in eeuwigheid geen raad meer was. Mij dacht, dat onze Rudolf er altijd te goed en te braaf voor geweest was, om zulk een verhard booswicht te kunnen worden. Ik heb hem gezien — hij was door het Heilige gericht als ketter veroordeeld — toen hij afscheid nam van uwe moeder. Hij wist, dat hij moest sterven; maar hij vreesde den dood niet. Hij sprak uwe moeder moed in en zeide, dat hij naar het Vaderhuis ging. Slechts een kleine tijd en gij zult mij niet zien, en wederom eenen kleinen tijd, en gij zult mij zien ja, dat zeide hij En hij heeft waarheid gesproken. Ik was gekomen om uwe moeder over te halen om met mij in het klooster te gaan. Maar zij wilde daarvan niets weten. Zij meende toen voor hare kinderen te moeten leven. Ach! het heeft niet lang geduurd toen was zij bij Rudolf?

Hier zweeg de oude non. Elizabeth zag even bleek als zij, en zat daar sprakeloos neder met groote tranen in de heldere oogen, die zij omhoog gehouden had. Cecilia bemerkte de ontroering harer nicht niet. Zij was te veel door het vele spreken uitgeput.

Een uur lang bleef zij zoo liggen, en Elizabeth dacht dat zij reeds dood was. Maar neen! Zij kwam weer bij, en als uit een diepen slaap ontwakende, sprak zij toen :

„Kindlief, ik heb u nu alles gezegd, is het niet zoo? Er is mij een pak van het hart gevallen. Gij moest het weten voor mijn dood. Hebt gij mij nog iets te vragen, doe het dan vrij uit. Maar om uwentwil raad ik u aan, dat gij het niemand zegt zoolang gij in dit klooster zijt. Wees in stilte gelukkig met uws vaders boek, en moge God mij om Jezus wille genadig zijn.”

„Lieve zuster Cecilia, ik weet nog niet, hoe mijn vader en mijn moeder stierven en gij spraakt van kinderen. Heb ik nog broeders of zusters?”

„Gij hebt nog een broeder, die Rudolf heet. Hij moet in Holland wonen en is eenige jaren ouder dan gij. Ten minste hij was dáár voor drie maanden. Hij is ook een ketter, zooals de bisschop zegt, dus het is wel mogelijk, dat ook hij door het Heilige gericht gedood wordt. Gij zult hem nooit weder zien. Maar dat is niet erg. Blijf maar in dit klooster en bid, dat God u zoo gelukkig maakt als uw vader en moeder, dan komt gij eens bij hen.”

„Lieve Tante,” riep nu het meisje, „gij zijt mijne tante, zoo komt het zeker, dat ik u zoo lief heb. Ik dank u wel, dat gij mij dit alles hebt verteld en vooral voor het boek; want dat heeft mij gelukkig gemaakt. Ik heb Jezus nu eerst hartelijk lief. Vroeger dacht ik bijna nooit aan Hem. Nu is het of ik Hem voortdurend aan mijne zijde heb. Ik hoop mij stil te houden en zal mijn best doen, dat ik het klooster ontkom, zoodra gij hier niet meer zijt. Jezus zal wel voor mij zorgen. Maar zeg mij nu ook, hoe stierf mijn vader?”

„Dit wil ik u liefst niet zeggen. Laat het u genoeg zijn, dat de menschen hem hebben dood gemaakt. Maar hij was gelukkig en uwe moeder ook. O, laat ons den weinigen tijd, dien ik over heb, nu over niets anders spreken dan over het boek en over Jezus. Houd het evenwel weg als de abdis of de zusters komen.”

„En wilt gij dan niet, dat de priester of de bisschop komt om u te bedienen voor uwen dood?”

„Lieve Elizabeth, ik wil die menschen liever niet meer zien. Gij moet ze niet roepen. Wanneer gij ziet, dat ik ga sterven, lees mij dan van het Vaderhuis voor en bidt gij voor mij. Dat is genoeg. Ik geloof nu vast, dat ik een schaap van Jezus ben . . . „van dien anderen stal,” — hoe staat er ook weer? O, lees, lees mijn kind, dat doet mij zoo goed.”

Nog acht dagen lag zuster Cecilia op haar sterfbed. Die dagen waren dagen van smart, maar ook van hope. Haar oud hart was gebroken en zij vertrouwde, dat Jezus haar een nieuw gegeven had. Nu en dan kwam de abdis; maar deze sprak weinig. Eindelijk — 't was midden in den nacht — sloot zij de oogen nadat Elizabeth haar van het Vaderhuis en den goeden Herder had voorgelezen en opende ze niet meer. Schreiend verliet het jonge meisje de cel en ging de abdis wekken. Deze kwam, en toen zij bemerkte, dat Cecilia reeds dood was, sprak zij toornig; „Waarom riept gij mij niet eer? Nu is zij zonder de genademiddelen der kerk gestorven.”

„Zij is ingesluimerd, Moeder, en het komt mij voor, dat zij in vrede is heengegaan.”

„Ik hoop het kind; zij heeft altijd braaf geleefd, en onze Heilige Barbara vergeet hare kinderen niet. Zult gij nu in hare plaats zuster Cecilia zijn? Ook zij heette Elizabeth in de wereld

neem gij nu haren naam over en wordt een der onzen."

"Lieve Moeder, ik ben nog zoo jong, die keus zou mij nog kunnen berouwen. Mag ik u later hierop antwoorden?"

Hierbij bleef het, en de toebereidselen werden gemaakt voor de ter aardebestelling der oude non, op wier graf overvloedig wijwater werd gestrooid en voor wie vele vrome gebeden door de zusters werden opgezonden.

VIII.

De Geuzen in het klooster.

Terwijl Elizabeth bij het sterfbed harer Tante zat, vermoedde noch deze, noch zij, noch eene der zusters van de Heilige Barbara welke vreemde dingen in het Belgenland plaats grepen.

Op den 14 dier zelfde Augustusmaand was de dusgenoemde beeldenstorm begonnen. Het volk werd zich van zijne kracht bewust, de ketters lieten zich niet langer als schapen slachten. Had men eerst zijn best gedaan de gevangenen te bevrijden en moest de geestelijkheid dit zonder tegenwerking aanzien, nu ging de ijver verder. De zoolang bovenmatig gespannen boog weigerde zich verder te laten opschroeven en brak. Nu raakten ook de hartstochten van velen los. Zonder afspraak of overleg sloeg de vlam uit, op verscheidene plaatsen te gelijk. Het allereerst in Artois en Vlaanderen. Een ongeregelde troep handwerkslieden, boeren, schippers, geholpen door enkele edellieden en ook gevolgd door het gemeen, dat van alles partij trekt; met

hamers, mokers, bijlen, ladders en touwen gewapend, trok van dorp tot dorp. Yperen lag het eerst aan de beurt. De Roomsche kerken moesten worden ontdaan van alle beelden en sieraden, die de „paapsche afgoderij”, zooals de beeldstormers het noemden, hadden geholpen of voortgeplant. De burgers van Yperen hielpen flink mede aan deze tempelreiniging. Zoo ging het ook te Rijssel, Meenen, Oudenaarden, Doornik, Antwerpen, Gent en een tal van steden in Vlaanderen en Brabant. Niet alleen de kerken, ook de kloosters moesten het ontgelden. Die luiaards en doenieten moesten zoo spoedig mogelijk verhuizen, om even als ieder ander eerlijk mensch, voor hun brood te werken. Toch was het doel dezer beeldstormers geenszins om te plunderen, te stelen en te moorden. Zij lieten de monniken vrij hunne schatten in veiligheid brengen. Alleen vermaakten zich sommigen met de groote vreesachtigheid en angst dezer goestelijken heeren, die veel meer moed hadden als zij de ketters verbrandden, dan wanneer deze hunne verblijven kwamen binnendringen.

Had nu de oude abdis van St. Barbara van dit alles kennis gedragen, dan zou zij zeker niet minder in de benauwdheid hebben gezeten. Maar wat niet weet maakt niet heet. Zij en hare oude zusters gingen bijna nooit uit, en in het klooster kwam niemand dan de dienstdoende priester en een enkele maal de bisschop.

Deze laatste was sedert het bezoek der vier brutale spionnen lang niet gerust; want hij had reeds van eenen vertrouwden vriend in Brussel vernomen, dat men ook hem van een heulen met de ketters verdacht. Men had hem aangeraden zich bij Ruwaard Tapper, den beruchten Inquisiteur, aan te melden en hem een deel der erfenis van de Gramont af te staan. Maar de oude

geestelijke wilde daar niets van hooren. Het geld was niet in zijn bezit en hij wist zoo stellig en vast, dat hij zich aan geen de minste ketterij had schuldig gemaakt. Alleen vond hij het noodzakelijk de abdis, bij wie de erfenis berustte, opmerkzaam te maken op den stand der zaken.

Daartoe begaf hij zich nu naar het klooster.

Hij vond de abdis mismoedig op haar rustbank uitgestrekt.

„Wat deert u, eerwaardige zuster?” zoo luide zijne belangstellende vraag.

„Eerwaarde Vader, 't is goed, dat ge komt, gij vindt mij in gepeins over dat jeugdige meisje, hetwelk mij reeds zooveel hoofdbreken gekost heeft. Ik houd mij in mijn hart overtuigd, dat zij in het geheim eene ketterin is.”

„Dwaze gedachten, hoe zou zij dit geworden zijn onder dit heilige dak en nwe moederlijke bescherming!”

„En dan zuster Cecilia? Die was immers ook reeds aan het twijfelen. Gij zelf hebt haar boete opgelegd. Hoe kwam die er aan?”

„Bij zuster Cecilia bestond geene ketterij. Zij gevoelde haar geweten bezwaard over die erfenis, en dan kwam bij haar de herinnering boven aan dien broeder Rudolf, van wien zij zooveel gehouden heeft. Maar ketttersche denkbeelden koesterde zij niet, abdis. Daar wij nu juist hierover spreken wilde ik u het doel mijner komst mededeelen. Die erfenis is niet meer veilig. De Inquisitie heeft er het oog op geslagen en zal er waarschijnlijk eerlang de helft van komen opeischen. Zij heeft daartoe recht, omdat Rudolf veroordeeld is geweest. Daarbij lig ik zelf onder verdenking van ketterij, omdat ik er mij over uitliet, dat het mij speet dat Rudolf zou verbrand wezen. Hij was wel een ketter, maar overigens niet kwaad.”

„Is het daarom te doen, Eerwaarde Heer, welnu, ik zal u het geld geven. Wat baat het ons in onzen ouderdom. Dit klooster is toch rijk genoeg om ons twaalfstal aan ons eind te brengen. Voor uitbreiding dezer zaak ben ik nu te oud en in deze wereld wordt mij nu alles onverschillig. Ik moet u in geene moeielijkheden brengen. Ik zal dadelijk een paar zakken goud geld uit mijn kast halen en u ter hand stellen. De rest kan dan spoedig volgen.”

Dit zeggende stond zij op, sloot een onderwetsche kast open en legde twee goed gesloten en verzegelde geldzakken op de tafel. De eerwaarde heer knikte veelbeteekenend en stak haar de hand toe. Maar nu ging de abdis voort:

„Laat ik u nu over Elizabeth spreken. Wat moeten wij met haar aan?”

„Ik geloof dat het 't beste is haar hier te houden. Zij neemt den sluier aan. Ofschoon zij veel jonger is dan gij allen, hindert dit niets aan hare gelofte, niet waar? Zij komt ulieden in uwen ouderdom goed te pas. Zij kan u allen aan uw eind brengen, zooals zij zuster Cecilia heeft opgepast.”

„Ik had dit eerst ook gehoopt; maar zij wil den sluier niet aannemen; dat is de zaak. Ik verbeeld mij, dat zij zich in het hoofd gesteld heeft te ontvluchten. Waarlijk, zij heeft kettersche gevoelens, eerwaarde vader.”

„Wie zou haar daaraan geholpen hebben? Er zijn toch geen kettersche boeken in uw klooster?”

De abdis maakte herhaalde malen het teeken van het kruis en antwoordde toen: „Stellig niet, de Heilige Maagd en St. Barbara mogen mij bewaren!”

„Welnu dan; zij spreekt immers met niemand dan met ulieden?”

„Ja, maar ik geloof, dat het haar in het bloed zit. Ik zal haar eens laten roepen, dan moet gij zelf haar maar onderhanden nemen.”

Elizabeth, door zuster Klara geroepen, verschijnt en buigt eerbiedig voor die twee heilige personen.

„Kom nader, kind, ik kwam u vragen of het nu geen tijd voor u wordt om den sluier aan te nemen? Gij leeft reeds dertien jaren in dit klooster en het bevalt u hier immers goed?” zoo spreekt de geestelijke zeer vriendelijk.

„Eerwaarde vader,” zegt het meisje, „ik heb er geen zin in om *non* te worden.”

„En waarom niet?”

„Omdat ik niet geloof, dat God dit van mij eischt.”

„Vindt gij het niet heerlijk zich zoo geheel aan God en de kerk ten offer te geven? Hebt gij de werken van vroomheid en godsvrucht niet gadegeslagen, die deze heilige zusterschaar zoo nabij den hemel brengt? Hoe rustig is zuster Cecilia gestorven! niet waar?”

„Heilige vader, gij spreekt van opoffering. Maar ik kan geene opoffering doen, daar ik niet vrij ben. Ik ben eene gevangene, die zelfs mijns vaders naam niet weten mag. En al die goede werken laten de harten der zusters toch nog onvernieuwd. Zij missen vrede en blijdschap.”

„Kind, hoe komt gij aan zulke denkbeelden? Is zuster Cecilia dan niet in vrede heengegaan? Gij hebt dat zelf aan de abdis verhaald, niet waar?”

„Maar zuster Cecilia ging niet in vrede heen, omdat zij eene non was geweest, maar om dat zij geloofde, dat Jezus de goede Herder was, die zijn schap tot zich zou nemen in het Vaderhuis.”

„Wat vreemde uitdrukkingen, kind. Hebt gij dit van zuster Cecilia geleerd?”

Elizabeth wordt rood. Zij gevoelt, dat zij zich zelven ver-raadt. Zij heeft immers alles uit dat boek. Zal zij het zeggen? De twee geestelijken kijken elkander veelbeteekenend aan. De bisschop wacht eenige oogenblikken en vervolgt toen: „zeg ons, meisje, wie u zoo leerde; spreek de volle waarheid, en houd niets achter of het zou u eene doodzonde zijn. Spreek, gebied ik u in den naam der Heilige Maagd.”

„Welnu, ik zal het u zeggen. Zuster Cecilia leerde het van mij. Ik heb haar van het Vaderhuis gesproken; ik heb haar gezegd, dat zij moest wedergeboren worden, dat Jezus zijn leven gaf voor de schapen.”

„En wie leerde u dat?”

„De goede God en Jezus Christus.”

„En niemand anders?”

„Ook nog de Heilige Geest.”

„Maar hebt gij geen kettersche boeken gelezen?”

„O, neen, alleen het Evangelie van den Heiligen Apostel Johannes.”

„Hoe kwaamt gij daaraan, haal het mij.”

„Maar uw Eerwaardigheid moet het mij teruggeven, anders geef ik het niet af.”

Elizabeth ziet niet, dat de bisschop zich op de lippen bijt en dat de abdis bleek wordt van boosheid. Zij verwijdert zich om buiten de kamer der abdis het dierbare boek uit haren boezem te nemen.

Intusschen komt daar zuster Klara aanstormen. „Heilige Moeder!” gilt ze het uit, „mogen de Heilige Maagd en St. Bar-

bara ons nu beschermen! Hoort ge niets? O, kom eens mede naar beneden. 't Is net of men bezig is onze kapel af te breken. Hoort gij niet? Klop! klop! klop! Daar breken ook venster-ruiten! Wat zal ons overkomen?"

Verschrikt staat de bisschop op, en loopt, gevolgd door de abdis en Elizabeth, naar beneden. Daar staan al de nonnen aan de deur der kapel te luisteren, bleek als dooden. Zij knielen voor den bisschop neer en bidden om zijn zegen en zijne bescherming tegen die vreeselijke spokerij in haar bedehuis.

"'t Is geen spokerij," fluistert de bisschop. "'t Zijn de Geuzen! Ik had er geen erg in, dat zij hier in de buurt ook reeds zoo brutaal waren. In Antwerpen en Gent zijn ook reeds verscheidene kerken geplunderd."

"En kan men er niets tegen doen?" smeekte de abdis.

"Op dit oogenblik kunt gij alleen vluchten."

Maar reeds hadden zij te lang gedraald. Ach, wat zonden die oude nonnen ook beginnen! De beeldstormers, want zij waren het werkelijk, braken alles kort en klein. Ook de deur, die toegang tot het klooster gaf, werd nu geopend, terwijl de nonnen, die er achter stonden, zoo spoedig hare oude beenen haar dragen wilden, den bisschop en de abdis achterna vluchten naar de kamer, waar wij straks getuigen waren van dat belangrijke onderhoud.

De Geuzen zijn haar echter vlak op de hielen. Een hunner stormt de kamer binnen, juist op het oogenblik toen de bisschop de twee zakken geld, die nog op de tafel lagen, in den zak wilde steken.

"Heidaar! Heerom!" roept hij. "Laat liggen dat geld. Het komt u niet toe."

„Het is het mijne!” roept de abdis.

„Juist,” zegt de Geus, terwijl nog een tiental zijner gezellen binnentreden, „juist dame, dat geld is van u. De heeren geestelijken zijn rijk genoeg en deze oude nonnen kunnen niet meer voor haar brood werken, als wij dit klooster hebben afgebroken. Geef hier dat geld, het moet onder u allen verdeeld worden en zoek dan uw boeltje zeer spoedig bij elkaar. De heilige Barbara in de kapel ligt reeds aan gruzelementen, en wij moeten wat haast maken, om dit oude muizennest met den grond gelijk te maken.”

„Mannen!” roept de bisschop, weet gij wel tot wie gij spreekt,?”

„Jawel, heer pater, gij zijt een geestelijk heer, die deze oude nonnen in den waan brengt, dat zij naar den hemel gaan, omdat zij zich tusschen deze oude, muffige muren laten opsluiten. En nu gij ons hoort komen om aan al die paperij een eind te maken, nu steekt gij één, twee, drie, haar zuinig opgespaard geld in den zak.”

„Ik beveel u heen te gaan. Ik ben de”

„Integendeel, gij moet dadelijk vertrekken en dit geld hier laten.”

„Wat zal de bisschop tegen deze overmacht beginnen? Hij gehoorzaamt en wil vertrekken.

„Zult gij ons nu alleen laten?” kermt de abdis. „Deze goddelooze menschen zullen ons allen vermoorden als gij weg zijt.”

„Volstrekt niet. Zoo is onze gewoonte niet. Wij voeren den strijd niet tegen oude vrouwen. Het is ons alleen te doen om de afgoderij uit te roeien. Geef hier dat geld ha! ha!

het is goud. Kom aan ik zal u allen uitbetalen en dan gauw weg."

Die arme nonnen zijn meer dood dan levend. De aanvoerder van deze beeldstormers stopt haar ieder een hand vol goud in de hand, en bemerkt toen ook het jonge meisje.

Ook Elizabeth is zeer ontsteld. Er ging zoo veel in haar gemoed om, toen zij daar straks zoo vrijmoedig hare ketterij beleed. Zij had toen gevreesd, dat het haar wellicht het leven kosten zou. Dat had immers hare tante gezegd. Nu volgde dit tooneel van ontsteltenis en verwarring. Nog altijd houdt zij haar Evangelie omklemd en staart als wezenloos voor zich. Het viel haar niet in, dat deze mannen hare bevrijders waren. Zij kende de wereld volstrekt niet, en had nooit andere mannen gezien dan de geestelijken, die in het klooster kwamen. Nu ziet zij die beeldstormers, en wat zij van hen gewaar wordt is ook niet bijzonder geschikt om haar achting voor het mannengeslacht in te boezemen. Dat deze ruwe lieden kettters waren, zooals haar vader geweest was en zooals haar broeder moest wezen; mannen die dat heerlijke boek geloofden, kon er niet best bij haar in.

De man zag haar boekje en zei: „Wel, schoone juffer, hoort gij ook in dit klooster? En hebt gij daar uw gebedenboek? Laat eens zien." Met één rukt hij het haar uit de hand. „Wel kindlief, dat is een boek van ons. . . . het is waarlijk het Evangelie van Johannes. En welke naam staat daar? Gramont. . . . Kent gij dien naam? Heet gij ook zoo?"

„Ja, Mijnheer, dat is mijns vaders naam," zegt het meisje, terwijl ze een klein weinigje vertrouwen in die lieden begint te stellen. Tevens worden enkele andere Geuzen op de jonge dochter opmerkzaam. Een hunner roept „Gramont! Gramont! Ik

heb met Rudolf Gramont te Gent gevangen gezeten. Hij is den brandstapel ontsnapt en moet in Holland zijn. Maar dat is een jongeling, hij kan de vader van dit meisje niet zijn."

"Hij is mijn broeder," roept Elizabeth, voor wie nu een licht opging tot groote verwondering der ontstelde abdis, die zich maar niet begrijpen kan, hoe dat meisje alles weet.

"Welnu," zegt burger Japiksen, de man die Rudolf in de gevangenis heeft leeren kennen, "vertrouw u maar aan mij toe, pak uw boeltje op, en neem een hand vol geld mee voor uwe reis, wij zullen u bij uwen broeder brengen. Het moet uit zijn in ons goede land met al die paperij. Wij begeeren niets van dit alles. Komt, zusters, pakt u spoedig weg. Wij kunnen ons niet langer ophouden. Dit oude nest moet uitgeroeid worden, hoor."

"Ja, ja," roepen eenige stemmen, "maar eerst moet dit meisje ons zeggen of zij hier in dit klooster ook mishandeld is. Zoo ja, dan....."

"Welnu, wat zou dat?..... wij wreken ons niet op menschen," zegt burger Japiksen. "Wij doen niemand leed. God vergeve deze oude vrouwen al wat zij misdeden. Onze strijd geldt alleen de beelden en afgodshuizen! Voort nu, voort!"

De oude nonnen staan nog altijd als versuft en wezenloos. Nu zij begrijpen, dat het er toch werkelijk van komen moet, beginnen zij allen bitter te jammeren en te schreien. Maar daar dringt weder het geklop der brekers tot hare ooren door en de eene na de andere zoekt hare cel op.

Burger Japiksen neemt nu Elizabeth bij den arm en voert haar voor het eerst van haar leven buiten de groote kloosterpoort.

Wij laten de beeldstormers aan hun vernielingswerk en de abdis met hare oude nonnen aan haar lot over. Het is ons genoeg, dat Elizabeth zoo ter rechter ure uit hare gevangenis is bevrijd, en vergezellen haar met burger Japiksen naar Brussel, waar deze zoo vriendelijk is, haar bij goede christenlieden een tehuiskomst te bezorgen, tot men haren broeder op het spoor gekomen is.

IX.

In Rudolfs werkplaats.

In de laatste dagen der Septembermaand van ditzelfde jaar 1566 vinden wij in onze oude sleutelstad, Leiden, de jeugdige Elizabeth weder. Om den Hoek van het marktplein bij de Hoogelandsche kerk staat een huis met trappen in den gevel, even als de meeste zijner buren, maar met een bijzonder hoogen stoep. Boven de deur staat op het uithangbord: „*lakenwinkel.*” Voor het hooge venster zit de bloeiende maagd en heeft haar kantkussen ter hand genomen, terwijl een jonkman tegen haar over zit, die bezig is eenige stalen nauwkeurig te beschouwen. Het is de winkelier Rudolf Gramont, de lang verloren broeder, dien zij hier nog maar zeer onlangs heeft weergevonden. De goede jongeling had dertien jaren lang in den waan verkeerd, dat zijne kleine zuster dood was, en zij wist op haar verjaardag nog niet eenmaal, dat hij bestond of ooit bestaan had. Nu kwam aan het wederkeerig vertellen en vragen

schier geen einde. Rudolf had niet veel te lijden gehad bij den bisschop. Voortdurend was hij met liefde en zachtheid behandeld; men meende, dat hij nog van zijne ketterij genezen zou worden. Maar dit was mis gerekend. De gebeden der ouders waren voor deze kinderen door God verhoord. Die ouders hadden hen in zijne hoede achtergelaten, en die God bewaart is wel bewaard, en kinderen van zoovele, geloovige gebeden van Gods martelaren gaan niet verloren. Zij zegenden nu de wonderlijke en genadige leidingen der Voorzienigheid, die zoo goed voor hen gezorgd, en hen te midden van alle Roomsche invloeden geleerd had den Heiland uit zijn woord te leeren kennen.

Het ging hen goed in de sleutelstad. De Hervormden waren er talrijk en hielden hunne vergaderingen niet meer geheim. Zij hadden er overvloed van werk en brood en vele lieve vrienden, terwijl de Inquisitie het niet waagde de hand naar den gevonnisdien Rudolf Gramont uit te strekken. Voor Elizabeth was het leven wonderlijk nieuw en de gezellige maatschappij had voor haar bijzonder veel aantrekkelijkheid. Zij was nu uit haar graf in dubbel opzicht verlost. Nu eerst kon zij zich opofferen. Nu kon zij voor haren lieven broeder arbeiden en hem het leven veraangenamen. Nu kon zij naar hartelust zieken en armen bezoeken en weldoen. Het was haar dikwijls een wonder, dat zij in het sombere klooster nog had kunnen groeien en leven. Maar ook haar inwendige mensch werd van dag tot dag sterker. Zij bezat nu vier evangeliën in plaats van één, en kon het geheele Nieuwe Testament onderzoeken, terwijl de leeraars haar de duistere plaatsen verklaarden.

Maar dit geluk mocht niet lang ongestoord voortgaan haar en Rudolf te verblijden. Het volgende jaar ging nog rustig voorbij, terwijl de Hervormden voortdurend in aantal en invloed wonen. Toen kwam evenwel het vreeselijke 1568. De koning van Spanje was het woelen der Geuzen moede, en zond den wreeden Alva, om een einde te maken aan zooveel heiligschennis. Nu zegevierden de geestelijken weder. De moordschavotten en brandstapels werden op nieuw opgeslagen. Geen genade voor de ketteren, het allerminst voor de beeldbrekers. De oude lijsten werden nagezien om alle ontkomenen van vroeger nu naar de andere wereld te zenden.

Rudolf Gramont kreeg van zijn vriend Japiksen in Brussel bericht, dat, zoo hij zich niet spoedig uit de voeten maakte, zijne uren geteld waren. Hij haastte zich zijne zaken aan een ander over te doen, en vertrok in alle stilte met Elizabeth naar Engeland. Wij laten hen gaan. Zij zijn onder Gods hoede. Hier breken wij ons verhaal af.

God zorgt voor de zijnen. Die Hij bewaart is wel bewaard.

Wij hebben gedaan wat we beloofden, en beschreven u de laatste dagen van het klooster van de Heilige Barbara.

Tante en nicht zijn beide de sombere kloostermuren ontkomen. De geest der eene juicht in het Vaderhuis; de andere verheugt zich in de vrijheid der kinderen Gods.

Tientallen van dergelijke gebouwen ondergingen in dat jaar hetzelfde lot en honderden lotgenooten van Rudolf en Elizabeth vonden, even als zij, in het naburige Engeland een veilig toevluchtsoord.

